GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 34282
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34282 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (2×50) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

השאלות

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 1–3.
ענה על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה 50 נקודות; סך הכול – 100 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה עליך לענות על פי הקטע.

1. עקרון הכרעת הרוב

(50 נקודות)
(ראו בנספח: כן לפסקת ההתגברות, אך לא להתרסה כלפי בית המשפט)

הצג את העיקרון הדמוקרטי הכרעת הרוב.

הסבר כיצד עקרון הכרעת הרוב בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

2. אקטיביזם שיפוטי

(50 נקודות)
(ראו בנספח: כן לפסקת ההתגברות, אך לא להתרסה כלפי בית המשפט)

הצג את המושג אקטיביזם שיפוטי.

הסבר כיצד האקטיביזם השיפוטי בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

3. בית משפט מחוזי

(50 נקודות)
(ראו בנספח: כן לפסקת ההתגברות, אך לא להתרסה כלפי בית המשפט)

הצג את המושג בית משפט מחוזי.

הסבר כיצד בית משפט מחוזי עשוי לסייע לצמצום המחלוקת בין הרשות המבצעת לבג"ץ, על פי דברי הכותב בקטע.

(50 נקודות)

נספח – הקטעים

כן לפסקת ההתגברות, אך לא להתרסה כלפי בית המשפט

לעיתים בג"ץ פוסל חוקים שחוקקה הכנסת בטענה שהם מנוגדים לחוקי יסוד. יש המבקשים להוסיף "פסקת התגברות" לחוק יסוד: השפיטה, ובכך לאפשר לכנסת לעקוף פסיקות אלה של בג"ץ. בזמן האחרון דחתה הכנסת הצעת חוק לקביעת פסקת התגברות כזאת. חמישה חברי כנסת בלבד מכלל הנוכחים במליאה הצביעו בעד ההצעה, ושבעים ואחד חברי כנסת התנגדו לה.

חשוב להדגיש כי בישראל כיום אין הסדרה מפורשת ומפורטת של היחסים בין הכנסת ובין בית המשפט בנוגע לביטול חוקים. לכן ראוי בעיניי לפעול עתה כדי להסדיר יחסים אלה על ידי חקיקת חוק יסוד שיביא לסיום המחלוקת על עצם הלגיטימיות של בית המשפט העליון לעסוק בביטול חוקים העומדים בסתירה לחוקי יסוד. החוק הועלה לדיון כבר לפני עשרות שנים, אך עדיין לא נחקק.

בחוק יסוד זה יש לקבוע את המנגנון לביטול חוק הסותר את הוראותיו של חוק יסוד אחר ולקבוע את הדרכים שבהן הכנסת יכולה להתגבר על כך (למשל באמצעות פסקת התגברות) כמקובל במדינות רבות בעולם.

אכן בהיעדר הסדר מפורט בחקיקת יסוד, הביקורת על פעולתו של בית המשפט היא לגיטימית. יש לעשות כל מה שאפשר כדי להגיע להסכמה בעניין רגיש זה, ולהבטיח מצד אחד את אמון הציבור במערכת השפיטה ומצד אחר את עליונות הכנסת כנציג הריבון וכרשות מחוקקת.

במה דברים אמורים? כדי להניח את דעתם של מבקרי בית המשפט, שלטענתם ידו קלה על ההדק בביטול חוקים, אפשר להציע מנגנונים שונים להסדרה, למשל לקבוע כי בית המשפט העליון יבטל חוק רק בהרכב מלא של שופטיו. ובנוגע לפסקת התגברות, אפשר לקבוע כי הכנסת תוכל להתגבר על פסק הדין של בית המשפט העליון רק בהצבעה מיוחדת ובתמיכה של שמונים חברי כנסת. פסקת ההתגברות תהיה תקפה רק בזמן כהונתה של אותה הכנסת.

אפשר לפעול גם בדרכים נוספות כדי לצמצם את המחלוקת בין הרשות המבצעת לבג"ץ. למשל על ידי ביטול האפשרות לפנות ישירות לבית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ והעברת הפניות לאחד מששת בתי המשפט המוסמכים לשבת כערכאה ראשונה בעניינים אלה. דבר זה יאפשר לברר בירור מעמיק יותר את הסוגיות, וכאשר ידונו בהן בערעור בבית המשפט העליון, הן יזכו לבירור משפטי מוצלח יותר.

מערכת השפיטה ואמון הציבור בה הם קריטיים להמשך קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. ראוי כי הדיון בשינויים כה מהותיים ייעשה בכובד ראש, מתוך בחינה מעמיקה של הנעשה במדינות אחרות, ולא מתוך התרסה כלפי בית המשפט. יש לקוות כי הכנסת, שהיא הרשות המכוננת והמחוקקת, תרים את הכפפה.

(מעובד על פי יהודה שפר, "כן לפסקת ההתגברות, אך לא להתרסה כלפי בית המשפט", גלובס, 6/8/2020)

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics